

บทสรุปผู้บริหาร

ผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชน
ในโครงการแนวโน้มทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ในสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ
ความยุติธรรม ปัญหาสังคม
และการสร้างสันติภาพ

จัดทำโดย

ผศ.ดร.ศรีสมภาพ จิตรภรณ์ศรี
นายไพชอล ดาโอ๊ะ
ดร.สุรอุฒม์ ช่อไม้ทอง
นางสาวสุวรา แก้วนุ้ย

สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD)

เอกสารประกอบการแถลงข่าว

“CSCD Peace Survey 2015: ฟังเสียงประชาชนชายแดนใต้/ปาตานี”

17 สิงหาคม 2558

ณ ห้องประชุมศรีวังสา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทสรุปผู้บริหาร

ผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชน

ในโครงการแนวโน้มทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ในสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ ความยุติธรรม ปัญหาสังคม
และการสร้างสันติภาพ

ผศ.ดร.ศรีสมภาพ จิตรภิมรย์ศรี

นายไพชอล ดาโอ๊ะ

ดร.สุรอุษณ์ ช่อไม้ทอง

นางสาวสุวรา แก้วนุ้ย

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่ประทุขึ้นในปี 2547 ผ่านมา 11 ปีแล้ว ยังเป็นความขัดแย้งที่ยืดเยื้อเรื้อรัง ข้อมูลจากศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้พบว่าในระหว่างเดือนมกราคม 2547 – กรกฎาคม 2558 มีข้อมูลเหตุการณ์ทั้งสิ้นประมาณ 15,091 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิตกว่า 6,460 คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บกว่า 11,730 คน¹ ความรุนแรงมีตรรกเหตุผลบางอย่างที่สามารถอธิบายได้ ปัจจัยที่เป็นตัวขับเคลื่อนความรุนแรงและความขัดแย้งสะท้อนรากเหง้าของปัญหาที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ประเด็นเรื่องประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์และศาสนา ซึ่งลักษณะของปัญหาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนและมีความเชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆ ในอีกหลายมิติ สถานการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบที่เกิดขึ้นนี้ได้นำให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่ รวมทั้งมีผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลังจากที่ได้ค้นหาทางออกมาหลายวิถีทาง ทั้งการใช้มาตรการความรุนแรง มาตรการทางการทหารและทางการเมือง ในช่วงที่ผ่านมาทุกฝ่ายก็ได้ให้หันมาให้ความสำคัญต่อการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการและกระบวนการสันติภาพ/สันติสุข ซึ่งทำให้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้กลายเป็นวาระนโยบายระดับชาติซึ่งได้รับความสนใจจากประชาคมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศ

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้สร้าง ‘ผลกระทบ’ อย่างมีนัยยะสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ การกลับคืนสู่สภาพปกติ พฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ชีวิตของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งอารมณ์ความรู้สึก/ทัศนคติของผู้คน อันเป็นปัญหาในระดับสังคมจิตวิทยาและวัฒนธรรมวิถีชีวิต ผลกระทบเหล่านี้จึงสมควรที่จะต้องมีการศึกษาในระดับจุลภาคทั้งการใช้การสำรวจโดยใช้สอบถามและการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งผู้กำหนดนโยบายและฝ่ายที่นโยบายมาสู่การปฏิบัติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ได้มากยิ่งขึ้น

¹ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ชายแดนใต้. Deep South Incident Database (DSID) สิงหาคม 2558 รายงานสถิติเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรกฎาคม 2558

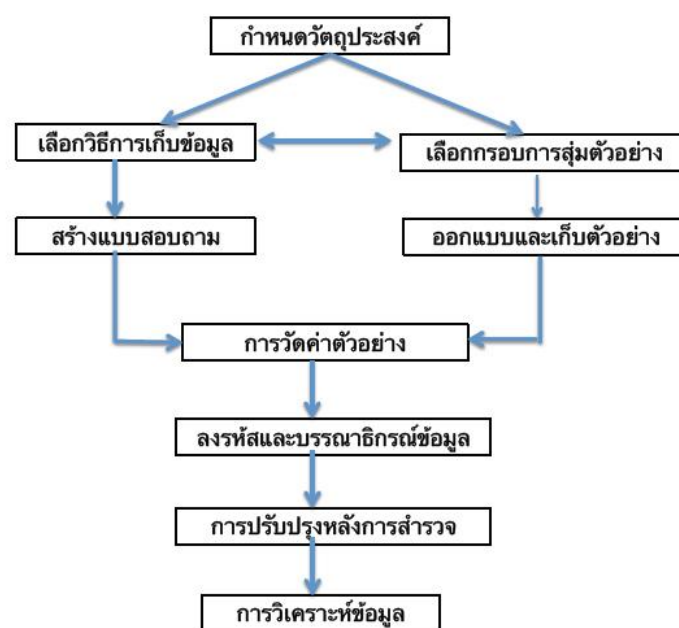
ภายใต้บริบทดังกล่าว สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในงานวิจัยชื่อ “การสำรวจแนวโน้มทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ ความยุติธรรม ปัญหาสังคม และการสร้างสันติภาพ” ภายใต้ทุนในการดำเนินโครงการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 และทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินของสถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความคิดเห็นหรือ ‘ฟังเสียงของประชาชน’ เกี่ยวกับปัญหาทางสังคมและสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ประเด็นในการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการถามความเห็นของประชาชนต่อแนวทางและกระบวนการในการสร้างสันติภาพ/สันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในสถานการณ์ปัจจุบันที่กำลังมีการดำเนินการในเรื่องนี้จากฝ่ายรัฐและฝ่ายผู้มีความเห็นต่าง

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) หรือการสำรวจโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง (Sample Surveys) ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการออกแบบวิจัยสำรวจตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ เริ่มจากการกำหนดเป้าหมายการวิจัย การออกแบบแบบสอบถาม การกำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมายและการออกแบบกรอบการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Frame) โดยใช้แบบสอบถามที่เป็นแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา

แผนภาพที่ 1 – ขั้นตอนของการทำวิจัยแบบสำรวจ

การศึกษาคั้งนี้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่ม (sampling methods) แบบผสมสองแนวทางคือใช้หลักทางความน่าจะเป็นในทางสถิติและไม่ใช้หลักสถิติความน่าจะเป็น การใช้หลักความน่าจะเป็นในทางสถิตินั้นก็เพื่อประกันว่าทุกคนทุกหน่วยในประชากรที่ศึกษามีโอกาสเท่ากันในการถูกเลือก (the same probability of selection) ความน่าเชื่อถือของความเป็นตัวแทน (representation) ของกลุ่มตัวอย่างจะทำให้ผลการสำรวจมีความคลาดเคลื่อนทางสถิติในระดับที่ยอมรับได้ โดยทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 2,104 ตัวอย่าง จากพื้นที่ 302 หมู่บ้าน/ชุมชน 83 ตำบล 19 อำเภอ

โครงการสำรวจทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้คำตอบโดยตรง (face-to-face interview) โดยทีมเก็บข้อมูลภาคสนามที่ผ่านการอบรมการสัมภาษณ์มาแล้ว การลงภาคสนามดำเนินการในห้วงระหว่างวันที่ 13 มิถุนายน – 10 กรกฎาคม 2558 ซึ่งเป็นช่วงเวลาส่วนใหญ่ในเดือนรอมฎอนตามปฏิทินอิสลาม

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาคั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ทั้งสิ้น 2,104 ตัวอย่างจากพื้นที่ 302 หมู่บ้านและชุมชน ซึ่งกระจายไปในพื้นที่ 83 ตำบลจาก 19 อำเภอในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิงร้อยละ 45.1 เป็นเพศชายร้อยละ 54.9 อายุเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ 42.8 ปี โดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 75.1 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 24.9 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่ใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 39.2 (800 ตัวอย่าง) รองลงมา คือ ใช้ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยร่วมกันเป็นภาษาที่ใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 34.3 (701 ตัวอย่าง) และครัวเรือนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาประจำวันในครัวเรือนมีร้อยละ 25.8 (528 ตัวอย่าง) อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ทำการเกษตร ร้อยละ 28.8 และลำดับรองลงมาคือรับราชการ ร้อยละ 10.4 นอกนั้นก็กระจายไปหลายสาขาอาชีพ จะเห็นได้ว่าข้อมูลภูมิหลังประชากรชุดนี้สะท้อนให้เห็นถึงการกระจายตัวในทางสังคมวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลด้านการศึกษายาสายสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 33.8 รองลงมา คือ จบการศึกษาสูงสุดในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 19.2 สำหรับข้อมูลด้านการศึกษายาศาสนา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาทางด้านศาสนาระดับกลาง (มูตาวัตซีส) ร้อยละ 19.3 รองลงมา คือ จบการศึกษาทางด้านศาสนาในศูนย์ตาดีกา ร้อยละ 16.3 และจบการศึกษาทางด้านศาสนาระดับปลาย (ชานาเวีย) ร้อยละ 16.1

ผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งทางสังคมในองค์กรท้องถิ่นหรือชุมชน (ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ) ร้อยละ 43.3 ประกอบด้วย กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 9.5 รองลงมา คือ กรรมการชุมชนหรือหมู่บ้าน ร้อยละ 8.5 และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ร้อยละ 7 ส่วนผู้ที่ไม่มีการดำรงตำแหน่งใดๆ ในชุมชนเลยมีอยู่ร้อยละ 57.7 การวิจัยคั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติทั้งของประชาชน

โดยทั่วไป และผู้นำในระดับชุมชนกลุ่มตัวอย่างจึงกระจายตัวไปทั้งในกลุ่มผู้นำและประชาชนที่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมใดๆ เลย ทศนคติที่ได้มาในที่นี่จึงสะท้อนความเป็นตัวแทนของทุกกลุ่มในสังคม

2. การสื่อสารและพฤติกรรมการสื่อสาร

ในประเด็นพฤติกรรมการสื่อสารและการติดตามข่าวสาร พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีช่องทางหรือแหล่งของการสื่อสาร 5 อันดับคือ 1) โทรทัศน์ทั่วไป 2) ข่าวจากเพื่อนบ้านและคนในชุมชน 3) วิทยู 4) ข่าวในร้านน้ำชา และ 5) ไลน์ (Line)/วอทแอป (WhatsApp) เมื่อถามถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวจากสื่อ พบว่า แหล่งสื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อถือมากที่สุด 5 อันดับ คือ 1) โทรทัศน์ 2) วิทยู 3) หนังสือพิมพ์ 4) ข่าวจากเพื่อนบ้านและคนในชุมชน และ 5) อินเทอร์เน็ต น่าสังเกตว่านอกจากดูโทรทัศน์ คุยข่าวจากเพื่อนบ้าน ในชุมชนและวิทยูแล้ว การสื่อสารแบบใหม่ที่ติดอันดับค่อนข้างสูงคือไลน์และวอทแอปซึ่งได้รับความนิยมสูงค่อนข้างมาก สะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ใหม่ของการเปิดรับข่าวสารจากคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความก้าวหน้าควบคู่ไปกับการสื่อสารแบบเก่าที่ใช้การดูด้วยตาและฟังด้วยสื่อจากตัวบุคคล สำหรับการติดตามรายการโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ส่วนใหญ่ติดตามรายการโทรทัศน์เรียงตามลำดับคือจากช่อง 7 ช่อง 3 ช่อง 9 ช่อง 5 และ ช่อง 11 โดยช่วงเวลาในการดูรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่คือ เวลา 19.00 – 19.59 น. รองลงมาคือ เวลา 21.00 – 21.59 น. และเวลา 20.00 – 20.59 น. สำหรับการติดตามสื่อหนังสือพิมพ์ พบว่า หนังสือพิมพ์ที่มีการอ่านมากที่สุด 5 อันดับ ในพื้นที่คือ 1) ไทยรัฐ 2) เดลินิวส์ 3) คม ชัด ลึก 4) ข่าวสด และ 5) มติชนรายวัน

3. ประเด็นทางรัฐศาสตร์: สถานการณ์ปัญหาสังคมและเหตุการณ์ความไม่สงบ

a. สถานการณ์ปัญหาสังคม

การสำรวจข้อมูลในประเด็นสถานการณ์ปัญหาสังคม พบว่า ปัญหาสำคัญ 5 ลำดับที่เกิดในชุมชน ได้แก่ 1) ปัญหายาเสพติด 2) ปัญหาการว่างงาน 3) ปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบ 4) ปัญหาความยากจน และ 5) ปัญหาความขัดแย้งส่วนตัวหรือระหว่างกลุ่มในชุมชน โดยผู้ตอบแบบสอบถาม คิดว่าในชุมชนมีปัญหาการระบาดของยาเสพติดในระดับมากถึงมากที่สุดถึงร้อยละ 80.1

b. สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในรอบ 10 ปีผ่านมา ร้อยละ 28.6 นอกจากนี้พบว่าในหมู่บ้านเคยเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในรอบ 1 ปีผ่านมา ร้อยละ 29.5 โดยมีลักษณะประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบดังนี้ 1) เคยอยู่ในเหตุการณ์ยิงปะทะต่อสู้ในเหตุความไม่สงบต่างๆ 2) สมาชิกในครัวเรือนหรือญาติสนิทเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ 3) มีเพื่อนหรือคนรู้จักเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บหรือหายตัวไปจากเหตุการณ์ความไม่สงบ 4) เคยอยู่ในเหตุการณ์การปราบปรามปิดล้อมตรวจค้นจับกุมของเจ้าหน้าที่ และ 5) สมาชิกในครัวเรือนหรือญาติสนิทถูกจับหรือถูกเชิญตัวไปสอบสวนจากทางการ

สำหรับผลกระทบทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 75.9 คิดว่าสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจและการทำมาหากินในระดับมากและมากที่สุด

c. การจัดการปัญหาสังคม และเหตุการณ์ความไม่สงบโดยภาพรวม

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วนจากหน่วยงานของรัฐในการจัดการปัญหาที่สำคัญ 5 อันดับ ดังนี้ 1) การแก้ปัญหายาเสพติด 2) การจ้างงานและอาชีพของเยาวชน 3) การศึกษา 4) การเพิ่มรายได้ในครัวเรือนและรายได้เสริม และ 5) การสร้างชุมชนเข้มแข็ง

เมื่อประเมินระดับความถี่ของหน่วยงานราชการและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐที่เข้ามาพบปะพูดคุยและช่วยแก้ปัญหาในชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามวางลำดับให้หน่วยงานที่เข้ามาพบปะพูดคุยและช่วยแก้ปัญหา 5 อันดับ ดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หมอ พยาบาลและอนามัย 2) เจ้าหน้าที่ อ.บ.ต. หรือ อ.บ.จ. หรือ เทศบาล 3) ผู้นำศาสนาในท้องถิ่น เช่น โต๊ะอิหม่าม อูस्ताซ 4) ฝ่ายปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัด และ 5) ทหาร

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นความสำเร็จในการจัดการปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ในช่วงที่ผ่านมา (ปี 2547 – ปัจจุบัน) พบว่า ประชาชนร้อยละ 72.9 คิดเห็นว่าการจัดการปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ในช่วงที่ผ่านมาประสบความสำเร็จโดยส่วนใหญ่ประเมินความสำเร็จในระดับปานกลางซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยในการประเมินคือ 5.51

4. กระบวนการสันติภาพและการสร้างสันติภาพ

a. ภาพรวมความคิดเห็นต่อกระบวนการสันติภาพ

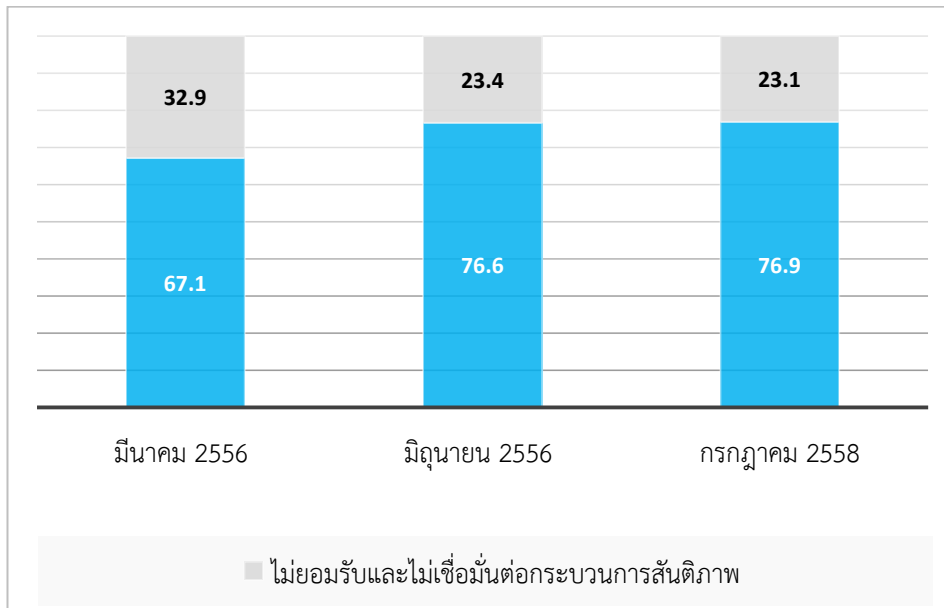
การสอบถามความคิดเห็นต่อกระบวนการสันติภาพได้มีการกำหนดเกณฑ์หรือให้การยอมรับและเชื่อมั่นต่อกระบวนการสันติภาพผ่านตัวเลือกในการให้คะแนน โดยประเมินจาก 0-10 ซึ่งหากผู้ประเมินให้คะแนนตั้งแต่ 5-10 ถือว่าผ่านเกณฑ์หรือยอมรับและให้ความเชื่อมั่นหรือเกณฑ์ผ่านมากกว่าร้อยละ 50 แต่ถ้าให้คะแนนต่ำกว่านี้ถือถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์หรือไม่ให้การยอมรับเชื่อมั่นกระบวนการสันติภาพ

ผลการศึกษาเบื้องต้นในประเด็นความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ/สันติสุขนั้น พบว่า ประชาชนร้อยละ 76.9 ให้คะแนนผ่านเกณฑ์หรือให้การยอมรับและเชื่อมั่นต่อกระบวนการ สันติภาพที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่กับกลุ่มที่มีความเห็นและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ (เช่น กลุ่มป็อาร์เอ็น) โดยมีคะแนนเฉลี่ยในการประเมินคือ 5.50 และประชาชนร้อยละ 80.2 ให้คะแนนผ่านเกณฑ์หรือให้การยอมรับและเชื่อมั่นว่ากระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ/สันติสุขที่กำลังดำเนินการอยู่จะมีความต่อเนื่องและสามารถเดินหน้าต่อไปได้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยในการประเมินคือ 5.71

ข้อค้นพบที่น่าสนใจก็คือ เมื่อนำผลการสำรวจความคิดเห็นในครั้งนี้นำไปเปรียบเทียบกับผลการสำรวจความคิดเห็นของ CSCD ในประเด็นความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพเมื่อ 2 ปี ก่อนในช่วงเดือนมีนาคม 2556 และเดือนมิถุนายน 2556 ซึ่งอยู่ในระหว่างการพูดคุยเพื่อสันติภาพที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ในรัฐบาลชุดที่แล้ว พบว่าการยอมรับและเชื่อมั่นต่อกระบวนการสันติภาพที่รัฐบาลกำลัง

ดำเนินการอยู่กับกลุ่มผู้มีความเห็นและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐมีแนวโน้มสูงขึ้น กล่าวคือ ขณะนี้ในครั้งนี้มีประชาชนร้อยละ 76.9 ให้คะแนนผ่านเกณฑ์ดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งสูงกว่าในช่วงเดือนมีนาคม 2556 ที่มีประชาชนร้อยละ 67.1 ให้คะแนนผ่านเกณฑ์หรือให้การยอมรับและเชื่อมั่นต่อกระบวนการสันติภาพที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่กับกลุ่มเห็นต่างในขณะนั้น และยิ่งสูงกว่าผลการสำรวจในช่วงเดือนมิถุนายน 2556 ก็พบว่า มีประชาชนร้อยละ 76.6 ที่ให้คะแนนผ่านเกณฑ์

แผนภาพที่ 2 – ผลการให้คะแนนต่อการยอมรับและเชื่อมั่นต่อกระบวนการพูดคุยสันติภาพ

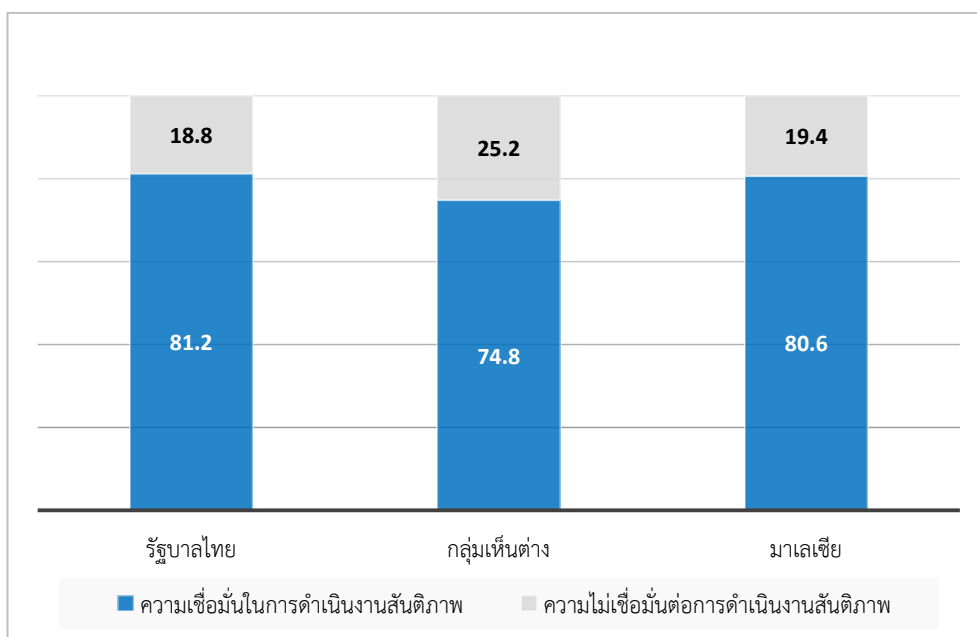
การสำรวจความคิดเห็นในเดือนมีนาคม 2556 นั้นดำเนินการหลังจากที่มีการลงนามในเอกสารฉันทามติว่าด้วยกระบวนการพูดคุยสันติภาพที่กัวลาลัมเปอร์ระหว่างเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติและผู้แทนของกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติติมลายูปาตานี (BRN) ในขณะที่การสำรวจในเดือนมิถุนายน 2556 นั้นดำเนินการขึ้นภายหลังจากที่มีการพบปะพูดคุยอย่างเป็นทางการระหว่างสองฝ่ายภายใต้การอำนวยความสะดวกโดยทางการมาเลเซียมาแล้วอย่างน้อย 3 ครั้ง กระบวนการพูดคุยเมื่อสองปีที่แล้วนั้นเป็นที่สนใจติดตามในสายตาของสาธารณชน เนื่องจากมีการสื่อสารจากกลุ่มและฝ่ายต่างๆ อย่างต่อเนื่อง น่าสนใจว่าแม้ “กระบวนการพูดคุย เพื่อสันติสุข” ในรัฐบาลปัจจุบันจะดำเนินไปอย่างค่อนข้างปิดลับและระมัดระวังต่อการสื่อสารต่อสาธารณะ แต่ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการสันติภาพของประชาชนในพื้นที่ก็ยังไม่ได้ลดต่ำลงกลับมีแนวโน้มสูงขึ้นด้วยซ้ำไป

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าประชาชนในพื้นที่ร้อยละ 81.2 มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของฝ่ายรัฐในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ/สันติสุข โดยมีคะแนนเฉลี่ยในการประเมินคือ 6.05 ในขณะที่มีประชาชนในพื้นที่ร้อยละ 74.8 ให้ความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่มีความเห็นและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ/สันติสุข โดยมีคะแนนเฉลี่ยในการประเมินคือ 5.43 นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนในพื้นที่ร้อยละ 80.6 มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงาน

ของประเทศ มาเลเซียในบทบาทผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ/สันติสุข โดยมีคะแนนเฉลี่ย ในการประเมินคือ 5.70

น่าสนใจว่าความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่ต่อตัวแสดงสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อ “กระบวนการพูดคุยสันติสุข” ที่มีอยู่ค่อนข้างสูงนั้นอาจมีส่วนสอดคล้องกับความเชื่อมั่นและความพึงพอใจต่อนโยบายและการทำงานของรัฐบาลปัจจุบันที่พบว่า **มีประชาชนถึงร้อยละ 81.4 มีความพึงพอใจต่อนโยบายและการทำงานของรัฐบาลประยุทธ์** โดยมีคะแนนเฉลี่ยในการประเมินความพึงพอใจคือ 6.14

แผนภาพที่ 3 – ผลการให้คะแนนความเชื่อมั่นในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ/สันติสุขของรัฐบาลไทย กลุ่มบุคคลที่มีความเห็นและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ และประเทศมาเลเซีย

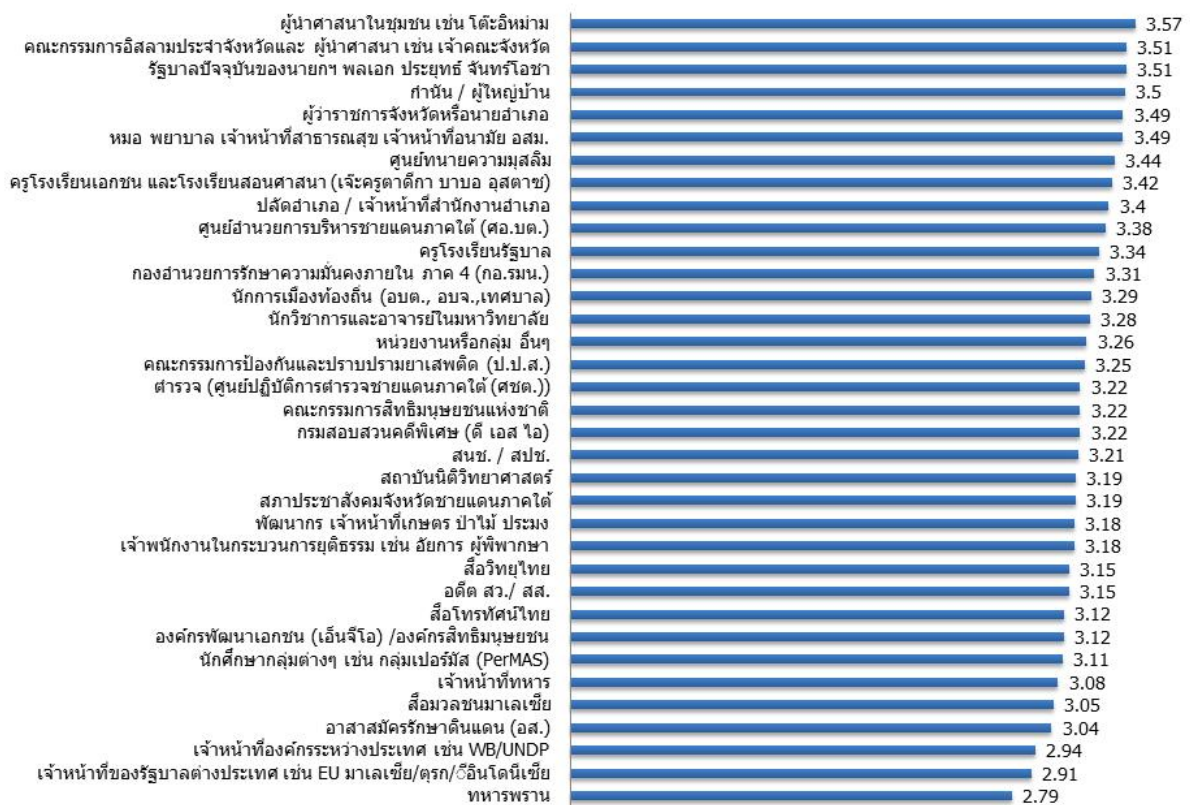

b. ความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อกลุ่มคนหรือองค์กรต่างๆ ในพื้นที่

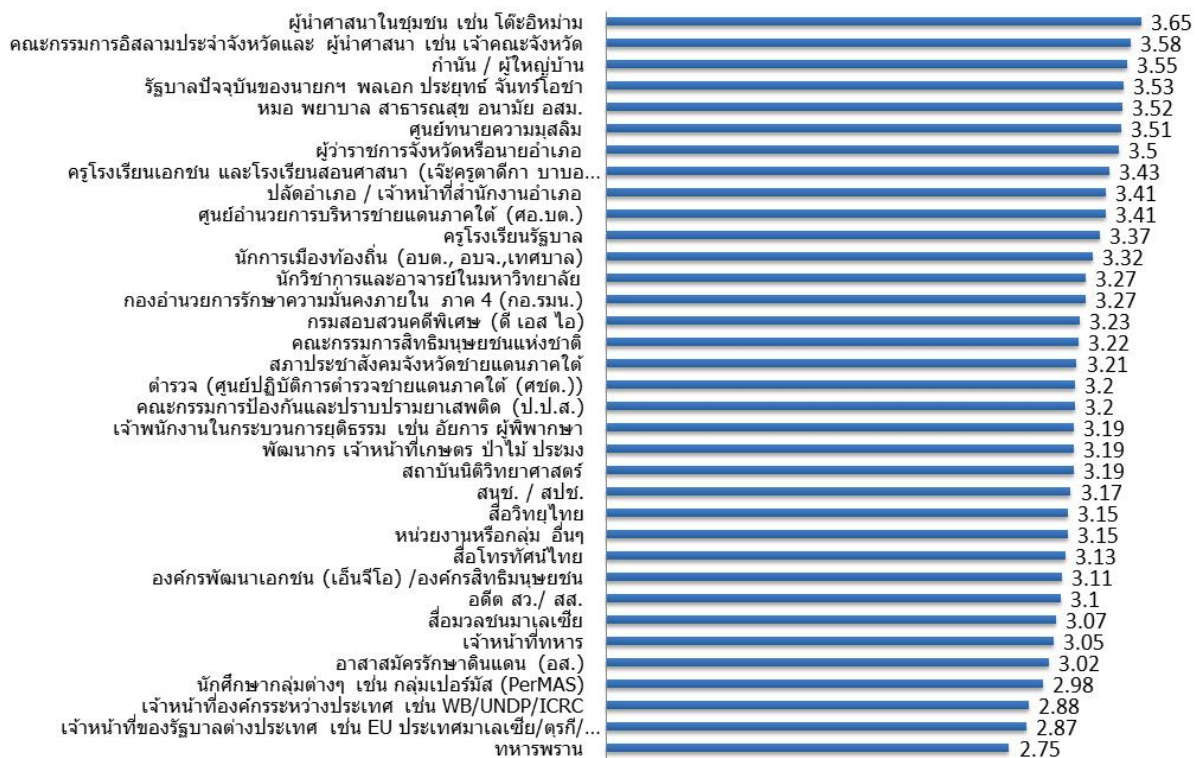
ประเด็นต่อมาเป็นการประเมินความเชื่อมั่นไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อกลุ่มบุคคลและกลุ่มองค์กรทั้งเอกชนและรัฐ โดยการสำรวจความเชื่อมั่นไว้วางใจจะพิจารณาจากภารกิจงานในสองประเภท คือในงานด้านการพัฒนาและในงานด้านการสร้างสันติภาพ เมื่อถามเกี่ยวกับความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อกลุ่มคนหรือองค์กรในด้านการพัฒนา ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามวางลำดับความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อกลุ่มคน 5 อันดับ ดังนี้ คือ 1) ผู้นำศาสนาในชุมชน เช่น โต๊ะอิหม่าม 2) คือ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและผู้นำศาสนา (อิหม่าม หรือพระ) 3) คือ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน 4) คือ รัฐบาลปัจจุบัน และ 5) คือ หมอ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่อนามัย อสม. เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มที่มีคะแนนต่ำสุดในด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อการพัฒนา คือ ทหารพราน (ดูแผนภาพที่ 4)

เมื่อถามความเชื่อมั่นไว้วางใจเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยและการสร้างสันติภาพ กลุ่มที่ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อกลุ่มคน 5 ลำดับแรก ดังนี้ 1) คือ ผู้นำศาสนาในชุมชน เช่น โต๊ะอิหม่าม 2) คือรัฐบาลปัจจุบัน 3) คือ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและผู้นำศาสนา เช่น เจ้าคณะ จังหวัด 4) คือ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน 5) คือ หมอ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่อนามัย อสม. ส่วน กลุ่มที่มีคะแนนต่ำสุดคือ เจ้าหน้าที่ทหารพราน (ดูแผนภาพที่ 5)

แผนภาพที่ 4 – ความเชื่อมั่นไว้วางใจของหน่วยงานหรือกลุ่มคนในการทำงานเกี่ยวกับด้านความปลอดภัยและการสร้างสันติภาพ (คะแนน 5)

แผนภาพที่ 5 - ความเชื่อมั่นไว้วางใจ ของหน่วยงานหรือกลุ่มคนในการทำงานด้านพัฒนา (คะแนน 5)

c. ข้อเสนอในการพูดคุยสันติภาพและการหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยวิถีทางการเมือง

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ในครั้งนี้ได้ศึกษาประเด็นความคิดเห็นต่อข้อเรียกร้องจากฝ่ายต่างๆ รวมทั้งประชาชนที่มีต่อการพูดคุยสันติภาพ ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอสำคัญในลำดับต้นๆ ดังนี้

- 1) การร่วมมือกันระหว่างทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่หวงกังวลและมีผลกระทบอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเสนอที่ต้องการให้มีการแก้ปัญหาหาเสพติตร่วมกัน
- 2) ต้องมีการลดความรุนแรงจากทุกฝ่าย โดยการหลีกเลี่ยงการก่อเหตุความรุนแรงหรือปฏิบัติการกับเป้าหมายที่เป็นผู้บริสุทธิ์
- 3) การผลักดันให้เกิดกลไกยุติธรรมทางเลือกในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น มีการตั้งคณะกรรมการ การตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อเหตุการณ์ที่สังคมมีความเคลือบแคลงสงสัย และมีการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากความรุนแรง การนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เป็นต้น
- 4) การยอมรับการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) การจัดการปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ต้องมีการสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นระหว่างกันก่อนทุกฝ่าย
- 6) การจัดการปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ต้องเป็นวาระนโยบายแห่งชาติ

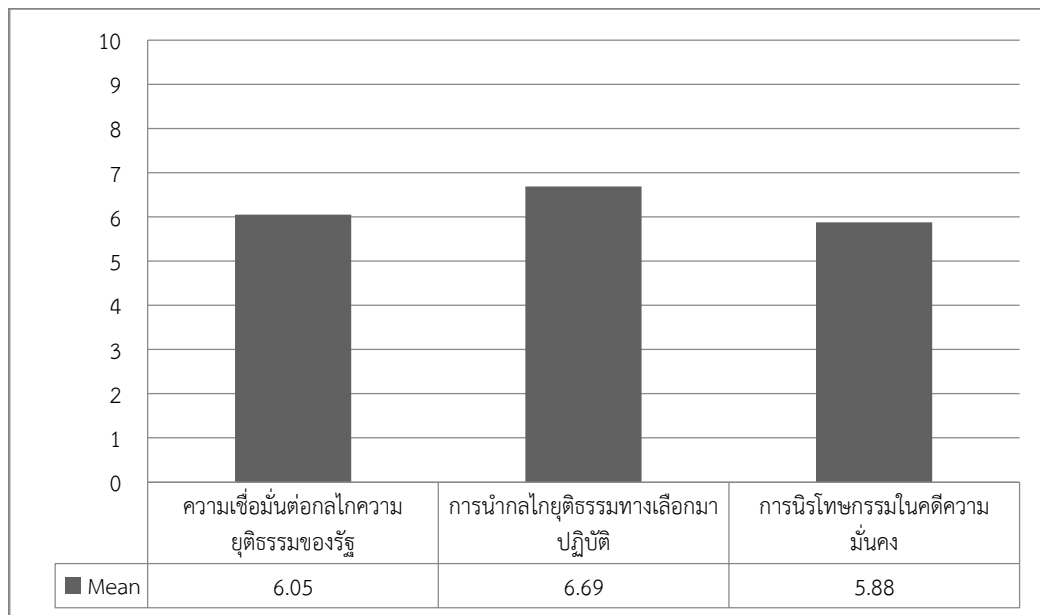
- 7) มีการกำหนดมาตรการคุ้มกันความปลอดภัยให้กับผู้เข้าร่วมการพูดคุยสันติสุข/ สันติภาพ
- 8) โดยให้การคุ้มครองความปลอดภัยให้ชุมชนคนไทยพุทธและคนจีนในพื้นที่
- 9) การยกเลิก พ.ร.ก.ฉุกเฉิน
- 10) การยอมรับบทบาทของภาคประชาสังคมในการพูดคุยหรือเจรจาสันติภาพ

5. กระบวนการยุติธรรมและความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน

ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของกระบวนการยุติธรรมและกลไกยุติธรรมทางเลือกโดย พบว่า ประชาชนร้อยละ 80.8 มีความเชื่อมั่นต่อกลไกในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 6.05 ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 89.3 เห็นด้วยกับการนำกลไกยุติธรรมทางเลือกเช่น รูปแบบการเจรจาไกล่เกลี่ยและมาตรา 21 ตาม พ.ร.บ.ความมั่นคง ฯลฯ มาใช้อย่างเต็มที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 6.69

นอกจากนี้ ในประเด็นเรื่องการนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดในคดีความมั่นคง พบว่า ประชาชนร้อยละ 77.5 ให้ความเห็นว่าการนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดในคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเป็นสิ่งที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการพูดคุยสันติภาพ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 5.88

แผนภาพที่ 6 ทศนคติของประชาชนต่อกลไกยุติธรรมทางเลือกและการนิรโทษกรรม

สำหรับประเด็นเรื่องกลไกยุติธรรมทางเลือกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องการนิรโทษกรรมก็เป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจในการเมืองระดับประเทศ โดยมีแนวคิดต่อการนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2548-2557 และอาจกล่าวได้ว่าเมื่อพิจารณาถึงระดับทัศนคติของผู้ตอบ

แบบสอบถามในประเด็นเรื่องการนิรโทษกรรม (5.88) ก็มีความสอดคล้องต่อการนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในฐานะเครื่องมือประเภทหนึ่งที่น่าไปสู่การสร้างสันติภาพและสันติสุขในพื้นที่

6. นโยบายสาธารณะ: ข้อเสนอต่อเส้นทางกระบวนการสันติภาพที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ผลการศึกษา พบว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีข้อเสนอต่อรัฐบาล กลุ่มที่มีความเห็นและอุดมการณ์ แตกต่างจากรัฐ (เช่น กลุ่มบีอาร์เอ็น) และภาคประชาสังคมในพื้นที่ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอจากประชาชนต่อรัฐบาล

- 1) แนวทางในการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่
 - จัดตั้งกลไกหรือระบบที่หนุนเสริมให้เกิดความต่อเนื่องในกระบวนการพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐบาลไทยและกลุ่มผู้เห็นต่าง
 - การเปิดใจรับฟังข้อเสนอจากกลุ่มผู้เห็นต่างและนำข้อเสนอเดิมมาพิจารณาและหาแนวทางในการจัดการปัญหาร่วมกันอีกครั้ง
 - การยุติความรุนแรงและการใช้กำลังอาวุธ การลดอาวุธ/การถอนทหารออกจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - กลไกการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ไม่ให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางที่ผิด
 - การจัดการปัญหาพื้นที่ต้องมีความต่อเนื่องโดยผ่านระบบติดตามการจัดการปัญหาที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้
 - มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการปัญหาอย่างมีความโปร่งใส มีความยุติธรรม และมองการจัดสรรงบประมาณที่แก้ปัญหาได้ตรงจุด
 - มีการจัดตั้งเขตปกครองพิเศษภายใต้รูปแบบการบริหารที่ทุกคนในพื้นที่สามารถอาศัยอยู่ร่วมกัน ได้
- 2) การดำเนินงานกลไกยุติธรรม (รวมถึงกลไกยุติธรรมทางเลือก)/ ประเด็นสิทธิมนุษยชน
 - ควรให้มีความรู้ความเข้าใจประเด็นด้านกฎหมายเรื่องการให้อภัยหรือการให้นิรโทษกรรมกับผู้ที่มีความคิดต่างต่อประชาชนและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในพื้นที่
 - ควรนำการนิรโทษกรรมต่อผู้ที่กระทำผิดมาใช้ในพื้นที่
 - การปล่อยตัวผู้กระทำผิดในคดีความมั่นคงภาคใต้หรือการนำผู้กระทำความผิดในคดีความมั่นคงมาดำเนินการให้มีความยุติธรรมในหลักกฎหมาย
 - การยกเลิก พรก.ฉุกเฉินในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - การยกเลิกบัญชีดำผู้ต้องสงสัยที่โดนกล่าวหากระทำความผิด ทั้งที่ไม่ได้ผิด

- การออกแบบและจัดทำมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยให้กับประชาชนที่เหมาะสมกับบริบท และประชาชนในแต่ละพื้นที่
 - มีการจัดระบบการเยียวยาผู้กระทบอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม
- 3) หลักการในการจัดการปัญหา
- ต้องแก้ปัญหาด้วยความจริงใจ และจริงจัง และลดทิวาระหว่างกัน
 - มีการทำความเข้าใจกันและปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน
 - ต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่มผู้เห็นต่างและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
 - ดำเนินงานโดยวิธีการสมานฉันท์
 - มีการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.อย่างจริงจังและชัดเจน
 - โครงการที่นำมาใช้ในพื้นที่ควรเป็นโครงการที่ประชาชนต้องการ สอดคล้องกับชีวิต ทำด้วย ความจริงใจ และมีความต่อเนื่อง
- 4) การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
- การเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในแนวทางในการจัดการปัญหาในพื้นที่
 - ให้มีการลงประชามติ เกี่ยวกับรูปแบบการปกครองและการบริหารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - รัฐควรสร้างความปรองดองระหว่างรัฐกับประชาชนให้มากขึ้น
- 5) การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และประชาชนในพื้นที่
- ควรยอมรับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา อัตลักษณ์ และลักษณะความเฉพาะตัวของพื้นที่
 - ควรส่งเสริมและจัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่
 - ควรส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
 - มีการกำหนดกรอบในการจัดการปัญหาทั่วไปในสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาปากท้องของประชาชน การแก้ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน
 - ให้องค์กรท้องถิ่น อบต. องค์กรด้านศาสนา มีบทบาทในการพัฒนา เช่น การขับเคลื่อนด้าน เศรษฐกิจ, สนับสนุนส่งเสริมในภารกิจต่างๆ
- 6) ประเด็นอื่นๆ
- การดูแลภาพรวม ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน ที่ควรนำเสนอออกมาอย่างรอบคอบ ไม่นำเสนอบางแง่มุมจนสร้างผลกระทบเชิงลบต่อพื้นที่

- ควรมีการสร้าง ความเข้าใจ ปรับทัศนคติของคนภายนอกพื้นที่ต่อสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิด ขึ้น

6.2 ข้อเสนอจากประชาชนต่อกลุ่มผู้เห็นต่าง (BRN)

- 1) แนวทางในการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่
 - การยุติความรุนแรง ต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ทุกกลุ่มในพื้นที่
 - การปรับเปลี่ยนวิธีการต่อสู้จากการทหารเป็นการต่อสู้ด้วยสันติวิธี (ทางการเมือง การปกครอง)
 - ต้องยอมรับแนวทางในการจัดการปัญหาในพื้นที่ด้วยกระบวนการพูดคุย/เจรจา สันติภาพ
 - การยอมรับข้อเสนอของรัฐบาลและการสร้างความต่อเนื่องในกระบวนการพูดคุย สันติภาพ ระหว่างรัฐบาลไทยและกลุ่มผู้เห็นต่าง
- 2) หลักการในการจัดการปัญหา
 - ต้องแก้ปัญหาด้วยความจริงใจ และจริงจัง และลดทิวาระหว่างกัน
 - มีความตรงไปตรงมาในการจัดการปัญหา
 - มีการทำความเข้าใจกัน และปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน
 - ต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นให้ฝ่ายรัฐ
 - ต้องมีความโปร่งใส และทำงานด้วยวิธีการสมานฉันท์
- 3) การร่วมมือกับรัฐบาลในการจัดการปัญหาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเศรษฐกิจ

6.3 ข้อเสนอจากประชาชนต่อภาคประชาสังคม

- 1) ภาคประชาสังคมต้องพยายามผลักดันและนำเสนอข้อมูลที่ต้องการเพื่อสนับสนุนการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่หนุนเสริมกระบวนการสันติภาพ
- 2) การสร้างความเข้าใจและความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาฯ ให้ประชาชนในพื้นที่
- 3) การหนุนเสริมการสร้าง ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นระหว่างรัฐบาลไทยและกลุ่มผู้เห็นต่าง
- 4) การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในพื้นที่ เช่น การจัดเวทีรับความคิดเห็น ของกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่
- 5) การร่วมกันพัฒนา ทั้งการร่วมคิด ร่วมทำ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ให้เป็นรากฐานที่มั่นคงเพื่อจะได้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

- 6) การหนุนเสริมและสนับสนุนโครงการที่มีการดำเนินงานเชื่อมโยงกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ เช่น โครงการที่เกี่ยวกับเยาวชน การศึกษา ด้านอาชีพ เป็นต้น
- 7) การสนับสนุนการดำเนินงานด้านกลไกยุติธรรมในพื้นที่ และช่วยติดตามประเด็นสิทธิมนุษยชนในพื้นที่

แม้ว่าการพูดคุยสันติภาพ/การพูดคุยเพื่อสันติสุขระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มผู้เห็นต่างกำลังได้รับการรื้อฟื้นอย่างจริงจัง แต่ก็ยังมีเรื่องท้าทายอยู่อีกไม่น้อย ที่สำคัญการสร้างสันติภาพที่จำกัดการใช้ความรุนแรงนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้คนในสังคมอย่างกว้างขวาง การจะทำให้กระบวนการสันติภาพสามารถแสวงหาทางออกที่ยั่งยืนนั้นจำต้องแผ่ร่มเงาออกไปให้มากที่สุดและดึงผู้คนให้ก้าวเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยเหตุนี้ การให้ความสนใจเสียงของผู้คนในพื้นที่ ซึ่งสะท้อนความคิดเห็น ความต้องการ และความกังวลใจจะมีส่วนในการประเมินสถานการณ์และความเป็นไปได้ในการสถาปนาเครือข่ายหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพ หรือ “safety net” ที่จะคอยค้ำจุนในกระบวนการเดินหน้าไปอย่างมีความหมายต่อคนทุกกลุ่ม ตลอดจนสร้างแรงเหวี่ยงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับความต้องการและความเป็นจริงมากที่สุด